

כזאת מצינו גם גבי רבי זירא, שאף הוא לא הכיר את הוריו, עיין בירושלמי קידושין (פ"א ה"ז) ופני משה שם, והגהות יפה עינים לקידושין (ל"א ב'), ומשום הכי נזהרו אביו ורבי זירא להקיף ולא להטריח את הציבור כדי שיזכו לאריכות ימים, אחר שלא היה בידם זכות דכבוד אב ואם מחיים ודוק.

וכי תימא הלא קיימא לן מכבדו בחייו ומכבדו במותו, הא לא קשיא חדא דלהרבה פוסקים כבוד אב ואם אחרי מיתתן אינו אלא דרבנן, ועיין מה שכתבו בזה בשו"ת תשב"ץ ח"ב (סימן נ"ג ד"ה אבל), שו"ת נודע ביהודה מהדורה תנינא (אה"ע סימן ס"ח), שו"ת רבי עקיבא איגר (סימן ס"ח), תפארת ישראל קידושין (פרק א' אות נ"ד), ופסחים (פרק ד' אות נ'), פרדס יוסף ח"ב (דשס"ב ע"ב), גליוני הש"ס קידושין (ל"א ב'), ורשימות ירושלמי זרעים (כרך ד' אות צ"ג), שו"ת צור יעקב ח"ב (קונטרס כושם מרדכי סימן ל') בארוכה, ביאור הגרי"פ פרלא לספר המצוות של רב סעדיה גאון (עשה ט' דק"א ע"ד), ובספרו פרחי ציון שעל ספר כפתור ופרח (דקל"ח סע"א), [והרבה יש לעמוד על דבריו ובפרט לפי מה שכתב בספר שיטה לא נודע למי וחידושי המהרי"ט לקידושין (ל"א ב')], הגהות תועפות ראם על ספר יראים (סימן רכ"א סק"ה), שו"ת בצל החכמה ח"א (סימן ל"ה), ספר ציון לנפש צבי (בהקדמה דף י"ד ודף נ"ז ע"א וע"ב), ועיין זהר הקדוש (ס"פ בחקתי), ושם בהגהות נצוצי זהר והגהות מקור חסד על ספר חסידים (סימן שמ"ה), ובס"ד נתבאר היטב במקומו. ותו מי לא שאני כבוד בחייו מכיבוד במותו וזה פשוט. [ולפי דרכינו כאן יוצא לכאורה, ששכר אריכות ימים על כבוד אב ואם אף בחוץ לארץ נוהג ועיין במאי דכתיבנא בס"ד לעיל (סימן כ"ה) באורך בזה ע"ש, אך אינו מוכרח דיש לומר דאינו נוהג בחוץ לארץ שכר אריכות ימים על מצות כבוד אב ואם, ואביו ורבי זירא מכל מקום בקשו ורצו לזכות לחיים ארוכים על ידי שיקיפו ודוק].

ובלכתך בדרך הזה יתיישבו על נכון דברי הפוסקים ז"ל בשלחן ערוך אור"ח (סימן תרע"ז סעיף א') שהרי מבואר שם שכל אכסנאי שיש מי שמדליק עליו בביתו אזי הוא אינו צריך להדליק נר חנוכה, אלא משתתף בפריטי ע"ש. ולפי זה תקשי מעובדא דרבי זירא בשבת (כ"ג א') דקאמר התם שלפני נישואיו היה משתתף בפריטי, ועכשיו שכבר נשא אשה, תו אינו צריך ע"ש, ותקשי הלא גם קודם נישואיו לא היה צריך להשתתף בפריטי, שהרי אביו מדליק עליו בביתו, אך לפי משנ"ת בס"ד אתי שפיר בפשיטות, שהרי רבי זירא יתום היה וכנ"ל ודוק.

ודע דכתב בספר חרדים (מצות עשה מן התורה התלויות ברגלים ואפשר לקיימן בכל יום, אות ה'): "והרגיל במצוות אלו [רצונו לומר במצות מפני שיבה תקום, וכן מצות והדרת פני זקן] יזכה ליראת שמים, דכתיב מפני שיבה תקום והדרת פני זקן

וסמך ליה ויראת מאלוקך, הכי איתא במדרש רבה ובירושלמי והביאם הריטב"א בקידושין (פרק קמא) עכ"ל. [והנה איה מקום הירושלמי והריטב"א לא ידעתי לפי שעה, וכמדומה לי ששמעתי השערה שהרב בעל חרדים למד בתלמוד מסכת קידושין הנדפס על ידי הגאון רבי יהושע בועז בעל שלטי הגבורים ז"ל, שהוא הדפוס מסכת קידושין בעיר סביונטה שבאיטליה בשנת ה' שי"ד ושם על גליון הגמרא הדפוס תוספות הרי"ד וחידושי הריטב"א על מסכת קידושין, ובתוספות רי"ד אכן נמצאים הדברים שהביא בעל חרדים, ואיהו אגב ריהטא כתב הדבר בשם הריטב"א, ויש גם להגיה בחרדים שבמקום בירושלמי צריך לומר בילמדנו, וכנזכר בתוספות רי"ד שם, כך כמדומה שמעתי, ומסתברא וברוך היודע. וכבר ראיתי בכמה מקומות שמהאי טעמא מביאים דברים בשם הריטב"א ואינם בו אלא בתוספות רי"ד וכן איפכא ואכמ"ל בזה].

והנה במדרש רבה (במדבר פט"ו סימן י"ז) אמרו: "רבי אבא הכהן בר פפא אמר כשהייתי רואה סיעה של בני אדם הייתי הולך בדרך אחרת לפני רבי יוסי ב"ר זבידא אמר לי צריך אתה לעבור לפניהם ויהיו רואין אותך ועומדים לפניך ואתה מביאם לידי יראת שמים, שנאמר מפני שיבה תקום ויראת מאלוקך" עכ"ל. והרי הוא כמבואר. [ומה שיש לעיין שלכאורה דברי המדרש כאן דלא כקידושין (ל"ג א') הנ"ל דמאן דמקיף חיי, נתבאר הדבר היטב בס"ד במקומו ושם כתבתי בס"ד דלפי עניות דעתי רב אחאי גאון ז"ל בספר השאלות הבין דברי התלמוד מאן דמקיף חיי דהיינו מי שמתקרב אל הציבור שיעמדו לו יחיה והסברנו מדוע אין סתירה למה שאמרו מניין לזקן שלא יטריח והארכנו בפרוטרוט בסוגיה זו, ועיין גם כאן בחיבורנו זה בסימן הקודם, ועיין לגאון הנצי"ב ז"ל בספרו מרומי שדה לקידושין שם ואכמ"ל].

ולפי זה יובן היטב מדוע המהדר פני זקן ומכבדו זוכה לאריכות ימים, שהלא בזה שמכבדו זוכה ליראת שמים, וקימא לן ממקרא מלא הצוח ואומר: "יראת ה' תוסיף ימים" (משלי י' כ"ז). ובפרט לפי דרכנו לעיל (סימן כ"ה) דכל שיש דיבוק לשכינה זוכה לחיים עיין שם שהארכנו בביסוס הדבר, ועכשיו ראיתי שכן מתבאר גם בדברי המהרש"א ז"ל חגיגה (ה' ע"ב) ובדברי הרב בעל שבט מוסר בספרו דנא פשרא (דק"ד ע"ב) ע"ש, אם כן היינו טעמא דהמכבד לחכם שאיהו גופיה משכן לשכינה, וכאומרם ז"ל בספר הזהר הקדוש ח"ג (דס"א ע"א) "שכינתא לא אעדי מתלמידי חכמים לעלמין", וכיוצא בזה אמרו עוד שם (דרל"ח ע"ב) ע"ש, ובספר תיקוני זהר (תקון ו' דכ"א ע"א): "בגינהון דתלמידי חכמים שריא שכינתא על ישראל", ואזיל רבי שמעון לטעמיה שבמדרש בראשית רבה (פרשה פ"ו סימן ז') אמרו: "תני רבי שמעון בר יוחאי בכל מקום שהצדיקים הולכים, השכינה הולכת עליהם" ע"ש, וכבעל הטורים ז"ל בראשית (י"ח י"ז): "הולך עמם לשלחם וה', מלמד שהשכינה מלווה לצדיקים" ועיין מה